MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

**MAGISTRAT DR.
SILVIO MELI**

Seduta tat-12 ta' Dicembru, 2005

Avviz Numru. 337/2003

Joseph Falzon, Domenica mart Joseph Bilocca, Victor Falzon f'ismu proprio u bhala mandatarju ta' l-assenti Emanuela mart Peter Muller, Antonia mart Alfred Fenech, Carmen mart Anthony Sammut, ilkoll ahwa Falzon

vs

Francis Agius

Il-Qorti,

Rat l-avviz fuq indikat datat il-25 ta' Gunju tas-sena 2003 li permezz tieghu l-atturi sejhu lill-konvenut quddiem din il-qorti sabiex jghid ghaliex m'ghandux ikun ikkundannat:

1. Illi prevja okkorrendo, dikjarazzjoni li l-konvenut qed jokkupa bla ebda titolu validu fil-ligi l-ghalqa maghrufa bhala "Il-Bajjada" sitwata Burmarrad, limiti tan-

Naxxar, ta’ l-atturi, jizgombra mill-istess imsemmija ghalqa fi zmien qasir u perentorju li jigi lilu prefiss ghal tali skop minn din il-Qorti, u thalliha libera u vojta favur l-atturi;

2. Illi ghal skopijiet ta’ kompetenza jigi dikjarat li l-valur lokatizju ta’ l-ghalqa mertu ta’ dawn il-proceduri gudizzjarji ma jeccedix il-kompetenza ta’ din il-qorti;

3. B’rizerva ta’ kull azzjoni ghad-danni ghall-okkupazzjoni bla titolu ta’ l-istess imsemmija ghalqa, u bl-ispejjez kontra l-konvenut minn issa ngunt ghas-subizzjoni;

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet datata t-12 ta’ Settembru tas-sena 2003 li permezz taghha l-konvenut eccepixxa s-segwenti;

1. Illi preliminarjament jinghad illi l-eccippjent ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju stante li huwa ma hux il-legittimu kontradittur u dana in vista tal-fatt li l-art in kwistjoni tinsab u ilha okkupata minn uliedu Paul u Joseph ahwa Agius b’titolu validu fil-ligi ghal dawn l-ahhar erbghin sena;

2. Illi fit-tieni lok u minghajr pregudizzju ghal premess, in-nuqqas ta’ nteress guridiku da parti tal-attur in vsita tal-fatt li sid din l-art huwa l-Gvern ta’ Malta;

3. Illi fit-tielet lok u minghajr pregudizzju ghal premess, in-nuqqas ta’ kompetenza ta’ dina l-Qorti stante li tezisti relazzjoni ta’ lokazzjoni agrikola bejn l-ahwa Agius ulied l-eccippjent u l-attur Victor Falzon;

4. B’riserva li jigu prezentati eccezzjonijiet ulterjuri jekk jinqala’ l-kaz;

5. Bl-ispejjez kontra l-atturi minn issa ngunti personalment ghas-subizzjoni;

Semghet ix-xhieda prodotta;

Rat id-dokumenti esebiti;

Semghet it-trattazzjoni orali tar-rapprezentanti legali tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

Illi l-atturi sintetikament isostnu s-segwenti:

1. Illi l-ghalqa maghrufa bhala “Il-Bajjada” sitwata Burmarrad fil-limiti tan-Naxxar li hi il-meritu ta’ din il-procedura, hi effettivament proprjeta’ tal-knisja Maltija u llum hi amministrata mill-Ufficcju Kongunt li kien gie mwaqqaf bl-iskop preciz biex jamministra proprjeta’ tal-knisja li kienet ser tigi mghoddija lill-Gvern Malti;

2. Illi l-ghalqa de quo ilha mqabbla lill-familja attrici tramite il-familja ta’ l-omm ghall-perjodu ta’ madwar mitt sena u l-qbiela tithallas mill-atturi fl-imsemmi Ufficcju Kongunt, (ara fol 35);

3. Illi missier l-atturi kien jahdem l-ghalqa de quo u l-konvenut jirrizulta li kien jghinu f’dan ix-xoghol u kien ikun remunerat ghall-istess;

4. Illi ghal ragunijiet familjari missier l-atturi, flimkien ma’ ibnu Joseph Falzon, wiehed mill-atturi odjerni, kienu lahqu ftehim ma’ l-istess konvenut biex jahdmilhom l-ghalqa de quo u jtihom terz mir-rikavat ogrikolu;

5. Illi dan il-ftehim beda jigi attwat u fl-ewwel sena missier l-atturi inghata tletin Lira Maltija, (LM30.00,0), bhala sehmu;

6. Illi dan l-ammont imsemmi fil-paragrafu precedenti baqa’ jigi mhallas mill-konvenut lill-missier l-atturi ghal diversi snin;

7. Illi ghalkemm jidher li kien hemm xi tentattiv matul is-snin biex dan l-ammont imhallas ghall-

qbiela jizdied, xorta wahda kollox jidher li baqa' kif kien u l-ammont hekk imhallas ma giex varjat;

8. Illi l-ghalqa de quo dejjem kien jahdimha l-konvenut;

9. Illi fit-2 ta' Lulju tas-sena 2002 l-attur Joseph Falzon baghat ittra legali li permezz taghha informa lill-konvenut li ried jirriprendi l-pussess ta' l-ghalqa de quo;

10. Illi peress li l-konvenut ma ottemporax ruhu ma' din it-talba, l-atturi, llum il-werrieta tal-ġenituri taghhom, kellhom jirrikorru ghall-procedura odjerna;

11. Illi di piu' hi rifjutata t-tezi li missier l-atturi kien ta r-raba' de quo lil Paul u Joseph Agius meta dawn kellhom biss tlettax (13) jew erbatax (14) –il sena skond kif affermat mill-konvenut;

12. Illi in oltre l-atturi jsostnu li r-raba' de quo dejjem inhadmet mill-konvenut u kien biss "f'dawn l-ahhar snin li darba fis-sena uliedu Paul u Joseph jizirghu ix-xghir fl-ghalqa u meta jikber jaqtghuh, (ara fol 30 u fol 36);

Ikkunsidrat:

Illi l-konvenut, minn naha tieghu, in sintesi jsostni s-segwenti:

1. Illi ulied il-konvenut, certu Paul u Joseph Agius kienu jmorru jghinu lill-missier l-atturi fl-eghlieqi tieghu, fosthom anke f'dik meritu ta' din il-procedura;

2. Illi meta dan missier l-atturi avvanza fl-eta' ma setax ikompli jahdem ir-raba' u talab lil dawn l-imsemmija Paul u Joseph biex jiehdu r-raba' meritu ta' din il-procedura u " … naghtuh li rridu", (ara fol 9);

3. Illi effettivament haduha u bdew ituh tletin Lira Maltin, (LM30.00,0), fis-sena;

4. Illi fil-bidu jsostnu li baqghu jhallsu direttament lill-missier l-atturi u wara kien imur jigbor il-flus Victor, wiehed mill-atturi;

5. Illi l-ammont hekk moghti kien jingabar ugwalment mill-imsemmija Paul u Joseph;

6. Illi din is-sitwazzjoni ilha ghal dawn l-ahhar disa' u tletin (39) sena;

7. Illi wara xi cirkolari mahruga mill-gvern, dawn l-imsemmija ahwa Agius applikaw ukoll ghal rikonoxximent ufficcjali stante li qed jahdmu r-raba' de quo;

8. Illi per konsegwenza ghad-dizgwid li nqala' bejn il-partijiet, il-qbiela qed tigi pprezentata fir-registru ta' dawn il-qrati;

9. Illi iben il-konvenut isostni bl-aktar mod dirett li missier l-atturi kien " cedieli l-qbiela … meta kelli tlettax (13) –il sena", (ara fol 10);

10. Illi ghalhekk qed issir din il-procedura;

Ikkunsidrat:

Illi l-meritu legali indirizzat f'din il-procedura hu limitat ghall-analizi jekk l-azzjonijiet tal-partijiet in dizamina jammontawx ghal mezzadrija jew ghal qbiela bil-konsegwenzi naxxenti galadarba jkun deciz dan;

Illi fil-kuntratt kommunement maghruf bhala "mezzadrija", il-koncedent u l-mezzadru, bhala kap tal-familja kolonika, cioe' li effettivament tghix fuq l-art koncessa, jassocjaw ruhhom flimkien biex jikkultivaw l-art koncessa u jaqsmu, anke fi kwoti mhux ugwali, il-prodott u l-utili rikavat;

Illi ghalhekk l-elementi essenzjali ta' dan l-istitut hu r-rapport lavorattiv bejn il-koncedent u l-mezzadru w tal-familja kolonika, u l-iskop ekonomiku fl-interess kemm tal-konducent u tal-mezzadru u l-familja tieghu;

Illi ai termini ta’ l-artikolu 1589 tal-Kapitolu 16, il-kiri, meta miftiehem bil-patt tal-mezzadrija jinhall bil-mewt tal-mezzadnu jew gabillott;

“ Il-kiri ta’ raba’ jinhall bil-mewt tal-gabillott meta jkun gie miftiehem bil-patt tal-qsim tal-frottijiet bejn sid il-kera u l-gabillott”;

Ikkunsidrat:

Illi minn analizi tal-fatti kif fuq esposti jirrizulta li l-konducent, (missier l-atturi), kien ikkonceda l-ghalqa meritu ta’ din il-kawza lill-konvenut b’mezzadrija;

Illi dan qed jinghad ghaliex skond l-affidavit ta’ l-attur Joseph Falzon, l-ghalqa in dizamina giet koncessa lill-konenut b’dan il-kuntratt ta’ kiri specifiku rikonoxxut, (ara fol 29);

Ikkunsidrat:

Illi tenut kont tas-suespost jirrizulta li l-mezzadru jew gabillott ghadu haj u li t-tfal tieghu ghadhom jahdmu l-ghalqa de quo u jiddepozitaw l-ekwivalenti tal-porzjon li misserhom il-gabillott kien originarjament tenut li jhallas lill-koncedent;

Ikkunsidrat:

Illi l-istitut tal-mezzadrija ma jinvolvix biss lill-mezzadni jew gabillott, izda lill-istess familja kollha tieghu li suppost anke tkun tabita fl-istess kolonja koncessa, ghalkemm fic-cokon ta’ pajjizna dan ma jaghmilx sens u mhux enforzat;

Ikkunsidrat:

Illi tenut kont tas-suespost, din il-qorti tqis li l-ghalqa de quo ghadha mikrija lill-konvenut permezz ta’ l-istitut tal-mezzadrija u li stante li dan il-mezzadru jew gabillott ghadu haj, ma tqisx li dan ir-rapport gie b’xi mod varjat – nonostante l-fatt li l-ghalqa hi mahduma minn uliedu u

nonostante kwalunkwe dritt li dawn prezentement jistghu jivvantaw favur taghhom;

Illi ai fini ta’ din il-procedura din il-qorti tqis li l-mezzadrija invokata mill-atturi ghadha vigenti u ma sabitx ragunijiet biex tikkonsidra li dan il-vinkolu gie b’xi mod inklinat;

Ghaldaqstant, tichad it-talbiet attrici, bl-ispejjez.

Marisa Borg
Deputat Registratur

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------